

Räddningstjänst för alla

#3

2024

Brandmannen sköter uppdraget, men omgivningen gör det möjligt. Emelie Lantz doktorsavhandling heter Sharing is caring. Foto: Torbjörn Blomström.

Ny forskning om familjerna som står bakom deltidbrandmännen

Brandingenjören Emelie Lantz sätter i sin doktorsavhandling fokus på deltidbrandmännen, och lite extra på deras familjer.

Den 7 november doktorerar Emelie Lantz vid Linnéuniversitetet i Växjö.

– Jag började forska 2019. Då var jag chef för våra deltidbrandmän i Räddningstjänsten Västra Blekinge, så det var ganska självklart att det var det jag ville forska om.

– Det som har varit mest intressant är kanske hur beredskapen påverkar så många fler än brandmännen.

Huvudarbetsgivarnas betydelse har diskuterats länge. Familjens roll har varit mindre uppmärksamrad.

Avhandlingen består av fem delstudier. Den färskaste bygger på intervjuer med 20 kvinnor och 5 män som lever tillsammans med deltidbrandmän.

Uppenbart är att partnern får ansvaret för barnen och har svårt att själv spontant hitta på saker under beredskapsveckorna.

En annan aspekt är att upplevelsorna under larmen ibland stannar kvar länge hos brandmannen, och att de anhöriga inte vet hur de ska bemöta humörsvängningar och nedstämdhet.

Samtidigt är uppdraget tillfredsställande. Flera vittnar om att brandmannens glädje spiller över på familjen,

liksom stoltheten över att bidra.

Uppdraget ger dessutom nya sammanhang och kontakter, också för familjen.

Emelie Lantz forskade genom Brandforsks Forskarskola. Hon gick ner på deltid, men har haft kvar sin anställning, och prisar möjligheten att som yrkesverksam kunna forska.

– I räddningstjänsten har det inte alls varit vanligt, men det är jätteviktigt att vi bedriver verksamhetsnära forskning där resultaten kan komma till nytta direkt.

En rekommendation från hennes forskning är att se till att familjerna har rätt information från början.

– Och bjud in dem till arbetsplatsträffar och berätta vart de kan vända sig om de märker att deras brandman mår dåligt.

Forskarskolan har pågått i två omgångar. Förhoppningsvis startar en tredje. Det största hindret nu är arbetsgivare som tvekar om att låta en anställd forska på halvtid.

– Jag förstår att många organisationer har det tufft, men om någon forskar på ett område som personen ansvarar för så kan det vara en resurs, säger Mattias Delin, forskningsdirektör på BrandForsk.

Graviditetsseminarium 10 december i Stockholm

Temat graviditet är högaktuellt. Efter semestrarna skickade MSB ut en enkät till alla räddningstjänster om rutiner för gravida, ammande och föräldralediga i utryckande tjänst. Den 10 december bjuder nätverket Kvinnor i räddningstjänsten, Nätverket Jämställd Räddningstjänst och MSB in till ett heldagsseminarium i Stockholm kring graviditet och föräldraskap. Målgrupp är alla som jobbar i räddningstjänsten och är intresserade av frågorna. Bland föreläsarna finns barnmorskor, fysioterapeuter, företrädare för Försäkringskassan, PT:n Isabella Franzén (se nedan) och representanter från olika räddningstjänster.

– Vi kommer också hinna prata om klimakteriet som börjar bli en aktuell fråga i räddningstjänsten, säger Mona Hjortzberg, ordförande för Kirtj.

Anmäl senast 10 november till seminariet [HÄR](#).

Gravid-PT-succén fortsätter

I snart ett år har NJR kunnat erbjuda fem individuella möten online med PT i samband med graviditet.

– Det är succé. Fler än 30 kvinnliga anställda har hittills utnyttjat möjligheten och de är mycket nöjda, säger Magnus Wijk, räddningschef i Halmstad som är 2024 års ordförande i NJR.

Det som krävs är att arbetsgivaren är medlem i NJR, och att kvinnans chef mejlar den anställdas namn och kontaktuppgifter till jamstalldaraddningstjanster@gmail.com så kontaktar PT:n Isabella Franzén den berörda.

[HÄR](#) kan du se en introduktionsföreläsning om träning under och efter graviditet.

AVRF fokuserar på att behålla kvinnorna

Alingsås och Vårgårda räddningstjänstförbund, AVRF, har lite högre andel kvinnor i operativ tjänst än de flesta andra räddningstjänster. 14,6 procent på heltiden och 9,8 procent på deltiden.

Siffran för befäl på heltid är 12,5 procent kvinnor, två av totalt 16 befäl.

En undveten strategi i AVRF är att undvika att placera ut kvinnorna en och en i olika lag.

– Vi tror att det ökar trivseln och därmed chanserna att få behålla kvinnorna. Det är viktigt att inte bara fokusera på att få fler att börja hos oss, utan också på att de ska stanna kvar. Och vi ska inte vidta åtgärder som riskerar att öka polariseringen mellan män och kvinnor, säger

förbundsledare Linda Ottosson.

Ledningsgruppen består till 50 procent av kvinnor.

– Det är ett viktigt signalvärde.

Förbundet har inte gjort några stora insatser för att öka kvinnornas andel.

– Vi har istället enbart fokuserat på ett antal mindre åtgärder som tydligt visar att jämställdhet är en prioriterad fråga för oss.

För ett par år sedan hade förbundet en prova-på-dag för kvinnor. Resultatet blev en ny brandman på deltid och ett stort intresse för utbildningen skydd mot olyckor, SMO.

Att det intresset är väckt ser Linda Ottosson som en insats för hela Räddningstjänstverige.

– Det är ju långtifrån säkert att de efter SMO kommer att jobba just hos oss.

Mindre jämställt med fler kvinnor i ledningsgruppen?

Ledningsgruppen i Sörmlandskustens räddningstjänst består av två män och tre kvinnor. Två av kvinnorna var tidigare operativ personal.

– Så nu redovisar vi två färre operativa kvinnor. På pappret ser det ut som om vi är mindre jämställda. Fast det vi har gjort är att omfördela makt och inflytande! säger räddningschef Sofia Martinsson.

Hon tycker att det är fortsatt viktigt att föra statistik över antalet kvinnor som är brandmän.

– Men årsredovisningen borde också ta upp ledningsgrupperna.

Sedan något år tillbaka rapporterar räddningstjänsterna till MSB hur många kvinnor som är befäl.

– Det är ett steg på vägen, men det säger fortfarande för lite om hur makten är fördelad.

Allvarsord och glädje på Pride

Ett sjuttioal personer från räddningstjänsten och MSB tågade tillsammans i Prideparaden genom Stockholm den 3 augusti.

Före paraden var det samling på Johannes Brandstation där Aleksa Lundberg som bland annat är skådespelare, journalist och författare till boken Bögtejen.

Aleksa berättade om sig som lille Mattias, som ville vara med tjejgänget, få byta bokmärken och kunna ha rosa overall. Som sextonåring kom Mattias/Aleksa ut som homosexuell och ett år senare som transperson, som så småningom gick hela vägen till operation.

– Men tvivlen blossade upp hela tiden. Tvivlen finns kvar, 21 år senare. Den drömtillvaro jag strävade efter har inte infunnit sig. Och vems ärende gick jag egentligen när jag modellerade om min kropp för att få leva som kvinna? Det är en onödig norm att man måste se ut och vara på ett visst sätt för att man är kvinna!

Foto: Annika Lindqvist/MSB

Foto: Annika Lindqvist/MSB

Fem procent kvinnor på norska SMO

Åtta av de 160 som i höstas började Norges tvååriga brandmannautbildning är kvinnor. Bara fem procent, men en klar förbättring mot den första, helt manliga, kullen i januari.

Praktisk yrkesutbildning ger extra poäng, och det gynnar män.

– Men vi behöver se fler antagningar innan vi diskuterar hur vi kan få in fler kvinnor, säger Kari Eilertsen, enhetschef på Brann-og redningskolen.

En lärdom från svenska SMO är att inte sprida ut kvinnliga studenter i olika grupper.

– Det är ganska tydligt att det skapar en bättre studiemiljö för kvinnorna, framhöll Solfrid Sommerseth, lärare på Sandö, i samband med ett nordiskt möte på MSB:s norska systerorganisation DSB.

Av dem som hittills har antagits på den nya norska utbildningen har ingen minoritetsbakgrund.

– Men vi vill vara förberedda och har anpassat uniformsreglementet så att det går att bära religiösa huvudbonader till uniformen, berättar Kari Eilertsen.

Såväl muslimsk hijab som judisk kippa och sikhisk turban är godkända, och ingetdera ersätter hjälm.

– Säkerheten går alltid först.